

مدیریت ورزشی - پاییز ۱۴۰۰
دوره ۱۳، شماره ۳، ص: ۷۶۵-۷۴۵
تاریخ دریافت: ۲۰ / ۰۹ / ۹۵
تاریخ پذیرش: ۰۳ / ۲۲ / ۹۶

مرور نظام‌مند مطالعات حوزه ورزش زنان

نازنین راسخ *

استادیار گروه مدیریت ورزشی، پژوهشگاه علوم ورزشی، تهران، ایران

چکیده^۱

هدف از این پژوهش، مرور نظام‌مند مطالعات حوزه ورزش زنان بود. روش تحقیق توصیفی، از نظر مسیر اجرا، تحلیل محتوا و از نظر جمع‌آوری اطلاعات، اسنادی است. جامعه آماری تحقیق ($N=1157$)، پایان‌نامه‌ها، رساله‌ها، طرح‌های پژوهشی و مقالات چاپ شده در حوزه ورزش زنان از سال ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۴ بود. ابزار مورد استفاده در تحقیق شامل یک برگه کدگذاری شده بود که ضریب توافق بین کدگذاران آن به وسیله فرمول پی‌اسکات، ۹۰ درصد به دست آمد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و استنباطی (آزمون اسکات و خی‌دو) و همچنین، نرم‌افزار SPSS18 و EXCELL2007 در سطح معناداری $P \leq 0/05$ استفاده شد. نتایج نشان داد که بیشتر تحقیقات انجام گرفته در حوزه ورزش زنان در سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۴ انتشار یافته‌اند (۶۸/۶ درصد). کل تحقیقات انجام گرفته در خصوص ورزش زنان در فاصله سال‌های ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۴ به تعداد ۱۱۵۷ سند بوده است که از این تعداد، ۸۵/۷ درصد از اسناد را مقالات به خود اختصاص داده‌اند. در نهایت به نظر می‌رسد که در مورد پوشش موضوعی تحقیقات انجام گرفته در حوزه ورزش زنان، در زمینه توجه به مؤلفه‌ها و رشته‌های ورزشی مختلف و همچنین روش‌شناسی و ابزار، تعادل وجود ندارد و پیشنهاد می‌شود با توجه به اهمیت هریک از این مؤلفه‌ها در کشور و نیاز تحقیقی در آنها، مورد استقبال و توجه نویسندگان قرار گیرند.

واژه‌های کلیدی

ایران، پایان‌نامه‌ها، تحلیل محتوا، رساله‌ها، طرح‌های پژوهشی، مقاله‌ها، ورزش زنان.

Email: n.rasekh6663@gmail.com

* نویسنده مسئول: تلفن: ۰۹۱۲۵۲۰۷۲۹۰

۱. این مقاله مستخرج از طرح پژوهشی است.

مقدمه

با آغاز سده بیستم و برپایی نخستین دوره مسابقه المپیک در دوران جدید، زنان فرصت تازه‌ای برای حضور در مسابقات ورزشی یافتند. در این دوره از مسابقات المپیک فقط تعداد کمی از زنان شرکت داشتند، اما سال به سال به نسبت افزایش مسابقات ورزشی در رشته‌های مختلف ورزشی، تعداد زنان ورزشکاری که در مسابقات شرکت می‌کردند، رو به افزایش یافت تا به امروز که، زنان حضور گسترده‌ای در تمامی مسابقات ورزشی جهان دارند (۱).

امروزه ورزش زنان در نتیجه رشد روزافزون دانش‌های بشری در حال دگرگونی است. توجه علم به ورزش، از اصول اساسی در توسعه آن به‌شمار می‌آید، بر همین اساس می‌توان در جهت توسعه و گسترش ورزش زنان ضمن سالم‌سازی و پویایی محیط‌های ورزشی، کاربردهای علمی ورزش را در زمینه‌های مختلف فعالیت‌های تربیت بدنی مدنظر قرار داد. باید فضای لازم را برای زایش و بالندگی فرهنگ علمی ورزش در محیط زندگی زنان فراهم کرد، به‌گونه‌ای که ورزش جزو لاینفک زندگی آنان شود و به‌تدریج به آن خو گیرند. زنان در صورتی به‌سوی فرهنگ علمی ورزش سوق داده می‌شوند که زندگیشان به‌طور نهادی با ورزش سامان بگیرد (۲).

از اوایل دهه ۷۰ میلادی، افزایش چشمگیری در مشارکت دختران و زنان در فعالیت‌های بدنی و ورزشی مشاهده شده است. برنامه‌های آموزشی به‌منظور آماده ساختن هرچه بیشتر زنان به‌منظور کسب موفقیت در صحنه رقابت‌های ورزشی گسترده و غنی شده است. این تغییرات به نوبه خود رغبت و انگیزه‌های قوی برای تحقیقات علمی درباره قابلیت‌های عملکرد ورزشی زنان و نیز پاسخ‌های آنان به چگونگی آموزش و تمرین به‌وجود آورده است. برای توسعه و پیشرفت ورزش، بهره‌گیری و استفاده از نتایج و یافته‌های تحقیقات امری ضروری است. انجام پروژه‌های تحقیقاتی می‌تواند بسیاری از مشکلات و مسائل تربیت بدنی و ورزش را مرتفع سازد. به‌منظور استفاده مناسب از تحقیقات و عملی کردن آن در تربیت بدنی، بررسی و ارزیابی تحقیقات امری اجتناب‌ناپذیر به‌نظر می‌رسد که ورزش زنان نیز از این قاعده مستثنا نیست. مدیریت ورزشی به‌عنوان عامل اجرایی و هدایت‌کننده مسائل مرتبط با ورزش، باید از نتایج و یافته‌های تحقیقات و مطالعات صحیح و ارزشمند بهره‌مند شود. گسترش تحقیقات علمی درباره زن در ورزش و فعالیت‌های بدنی او، نیاز به ترکیب اطلاعات علمی - ورزشی و ارائه روش‌های جدید علمی را بیش از پیش برای ورزشکاران زن پدید آورده است (۲).

در همین زمینه، در دهه‌های اخیر، علوم ورزشی توسعه و پیشرفت گسترده‌ای داشته است. دانشمندان و پژوهشگران علوم ورزشی در گرایش‌های مختلف، پژوهش‌های زیادی را در حوزه‌های مختلف تربیت بدنی و علوم ورزشی در حیطه ورزش زنان انجام می‌دهند و یافته‌های پژوهش‌های خود را در نشریات علمی- پژوهشی و کنفرانس‌های منطقه‌ای، ملی و بین‌المللی عرضه می‌کنند (۳).

دسته‌ای از فعالیت‌های پژوهشی که در توسعه علوم نقش بسزایی داشته‌اند، پایان‌نامه‌ها، رساله‌ها، طرح‌های تحقیقاتی و مقالات علمی-پژوهشی بوده‌اند. آنچه این دسته از اسناد پژوهشی را از دیگر متون متمایز می‌سازد، پرداختن به موضوع‌های بدیع و ارائه نگرش‌های نو است. بدین‌سان مسائل و موضوع‌های مطرح‌شده در متون پایان‌نامه‌ها اغلب بکر و دست‌اول است و بر این اساس، نگرش‌ها و رهیافت‌های ارائه‌شده توسط آنها در نوع خود منحصربه‌فرد تلقی می‌شوند. این امر تنها به این دلیل است که اصولاً پایان‌نامه‌ها، رگه باریک و چارچوب محدودی از موضوع‌ها را به‌عنوان زیربنای تحقیق برمی‌گزینند و از این‌رو به بررسی موضوع‌ها با عمق بیشتری می‌پردازند و به آن تخصصی‌تر می‌نگرند. بدین‌علت پایان‌نامه‌ها همواره در زمره اصلی‌ترین منابع تحقیقات به‌شمار می‌آیند و از ابزار و وسایل پژوهشی دانشجویان محسوب می‌شوند. این‌گونه متون اطلاعاتی توان و قابلیت‌های اطلاعاتی شگرفی دارند و پیوسته نقش بسزایی در پژوهش‌های آتی دانشجویان ایفا می‌کنند (۴). این امر در مورد رساله‌های دکتری، طرح‌های تحقیقاتی و مقالات علمی-پژوهشی نیز صادق است. با توجه به اهمیت این دسته از فعالیت‌های پژوهشی، این اسناد باید به‌صورت علمی تحلیل شوند تا مشخص شود که آیا از مسیر درست منحرف نشده‌اند و دارای اهداف کاربردی و کمک به حل معضلات و مشکلات جامعه هستند یا خیر. یکی از روش‌های علمی که در این زمینه می‌تواند برای تحلیل دقیق و منصفانه فعالیت‌های پژوهشی استفاده شود، روش تحلیل محتواست. روش تحلیل محتوا در میان روش‌های تحقیق به‌عنوان روشی ارزشمند شناخته شده است. عینیت، انتظام، عمومیت و تا حد ممکن کمی بودن، از ویژگی‌های بارز روش تحلیل محتوا هستند. از جمله امتیازات روش تحلیل محتوا نسبت به سایر روش‌ها، امکان عملی انجام آن و دور نگه‌داشتن یافته‌های پژوهش از نظرهای شخصی و تعصب‌هاست که احتمالاً در سایر روش‌ها تا حدی دیده می‌شود (۵). همچنین، با استفاده از روش تحلیل محتوا، می‌توان کارآمدترین منابع اطلاعاتی را انتخاب و آنها را تجزیه و تحلیل کرد (۶). در این تحقیق، با توجه به اینکه موضوع اصلی، مرور نظام‌مند (تحلیل محتوا) مطالعات انجام‌گرفته در حیطه ورزش زنان است، از این‌رو محقق، در خصوص ارائه پیشینه تحقیق در داخل و خارج از کشور به موارد ذیل اشاره کرده است:

ایمانیان و همکاران (۱۳۹۴) (۷)، به تحلیل محتوای مطبوعات ورزشی کشور با رویکرد ورزش معلولان، قاسمی و همکاران (۱۳۹۲) (۸)، به تحلیل وضعیت پایان‌نامه‌ها، رساله‌ها و تحقیقات تربیت بدنی دانشگاه پیام نور، علیشاهی و همکاران (۱۳۹۲) (۹)، به تحلیل محتوای بخش ورزشی مطبوعات استان خوزستان با رویکرد ورزش بانوان، تپه رشی و همکاران (۱۳۹۲) (۱۰)، به تحلیل محتوای مقالات مدیریت ورزشی مجلات علمی پژوهشی، عسگری و همکاران (۱۳۹۲) (۳)، به تحلیل محتوای مقالات نشریه پژوهش در علوم ورزشی، شریفی و همکاران (۱۳۹۱) (۱۱)، به تحلیل توصیفی مقاله‌های نشریات علمی - پژوهشی تربیت بدنی و علوم ورزشی طی سال‌های ۱۳۸۸-۱۳۸۴، فتحی‌نژاد (۱۳۹۱) (۱۲)، به بررسی عناوین پایان‌نامه‌ها و رساله‌های مدیریت ورزشی، عسگری و همکاران (۱۳۹۰) (۱۳)، به تحلیل محتوای مقالات مدیریت ورزشی نشریه پژوهش در علوم ورزشی، قاسمی و همکاران (۱۳۸۹) (۱۴)، به بررسی محتوای مقالات مدیریت ورزشی نشریات المپیک، پژوهش در علوم ورزشی، حرکت و علوم حرکتی و ورزشی طی سال‌های ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۱، بارفروش (۱۳۸۶) (۱۵)، به تحلیل محتوای نشریات ورزشی ایران، عیدی و همکاران (۱۳۸۶) (۱۶)، به تحلیل محتوای مقالات فصلنامه المپیک از شماره ۱ تا ۳۳، قاسمی (۱۳۸۶) (۱۷)، به بررسی نقش رسانه‌های ورزشی در توسعه ورزش، مرادعلی (۱۳۸۴) (۱۸)، به تحلیل محتوای اخبار ورزشی بخش خبری ساعت ۲۱ شبکه یک، رهنما (۱۳۸۲) (۱۹)، به تحلیل محتوای اخبار ورزشی سیما ساعت ۱۹:۴۵، تاین‌دال^۱ و همکاران (۲۰۱۳) در تحلیل محتوای مقالات چاپ‌شده نشریه نیویورک‌تایمز، طی سال‌های ۲۰۱۲-۱۹۵۵ با محوریت پارالمپیک و ورزشکارانش بیان داشتند که ۲/۳ درصد مقالات، مسابقات پارالمپیک را پوشش می‌دادند و حدود ۹۷ درصد مقالات، بازی‌های المپیک را در برمی‌گرفت (۲۰).

شیلبری^۲ (۲۰۱۱) (۲۱) به تجزیه و تحلیل کتاب‌سنجی چهار مجله مدیریت ورزشی، اسموکر و گراپندرف^۳ (۲۰۰۸) (۲۲) به تحلیل محتوای مقالات مدیریت ورزشی پنج مجله مدیریت ورزشی، مدیریت ورزشی بین‌المللی، بازاریابی ورزشی، ورزش و موضوعات اجتماعی و جنبه‌های قانونی ورزش، پیترس و پدرس^۴ (۲۰۰۵) (۲۳) به تحلیل محتوای مقالات مجله بین‌المللی مدیریت ورزشی و موندلو^۵ و پدرس (۲۰۰۳) (۲۴) به تحلیل محتوای مجله اقتصاد ورزش در سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۲ پرداختند.

-
1. Tynedal
  2. Shilbury
  3. Snucker & Grappendorf
  4. Pts & Pedersen
  5. Mondello

در همین زمینه و با توجه به بررسی‌های صورت‌گرفته، محقق با انبوهی از تحقیقات پژوهشی در زمینه ورزش زنان روبه‌رو شد و به‌منظور ترکیب و یکپارچه‌سازی یافته‌های آن به‌منظور استفاده علمی و کاربردی به سمت انجام تحلیل محتوای مطالعات انجام‌گرفته در حوزه ورزش زنان سوق داده شد. از این‌رو بدیهی است که نتایج این طرح قابل استفاده مراکز آموزشی، پژوهشی و نهادهای ورزشی در طراحی اولویت‌های پژوهشی و تحقیقاتی و همچنین محققان و اندیشمندان حیطه‌های مطالعاتی ورزش زنان و اعضای هیأت علمی مراکز آموزشی و پژوهشی به‌منظور سوق دادن دانشجویان تحصیلات تکمیلی به انجام تحقیقات کیفی و کاربردی در حیطه ورزش زنان است. از این‌رو محقق نیز در این تحقیق در نظر دارد که با مطالعه و تحلیل محتوای تحقیقاتی که در حوزه ورزش زنان صورت یافته است، گامی به‌منظور شناخت بهتر ورزش زنان بردارد.

روش‌شناسی

روش تحقیق در این پژوهش از نظر استراتژی توصیفی، از نظر مسیر اجرا تحلیل محتوا و از نظر جمع‌آوری اطلاعات، اسنادی است. جامعه آماری تحقیق را، طرح‌های پژوهشی، مقالات، پایان‌نامه‌ها و رساله‌هایی که به زمینه ورزش زنان اختصاص داشتند، تشکیل دادند و شیوه نمونه‌گیری مطابق با اصول سایر تحقیقات تحلیل محتوا (۸) نمونه‌گیری تمام‌شمار است. به‌منظور تقویت اعتبار و پایایی در انتخاب منابع استفاده‌شده، چند اولویت لحاظ شد؛ اول آن‌که پروژه‌های انتخاب‌شده در فاصله زمانی ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۴ بوده و از انتخاب تحقیقاتی که مربوط به سال‌های قبل از ۱۳۸۰ بوده است، اجتناب شد؛ دوم آن‌که از تحقیقاتی استفاده شد که در مجلات علمی-پژوهشی چاپ شده (نشریات مورد تأیید وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و مقالات منتشرشده در پایگاه‌های اینترنتی مگ ایران: بانک اطلاعات نشریات و مجلات کشور) یا از پایان‌نامه‌ها و رساله‌های دفاع‌شده در مقاطع تحصیلات تکمیلی تربیت بدنی و علوم ورزشی (موجود در سایت ایران‌داک: بانک اطلاعات پایان‌نامه‌های کشور) و طرح‌های پژوهشی موجود در پژوهشگاه علوم ورزشی (با تأکید بر استفاده از کلمه زنان در عنوان) استفاده و با توجه به جست‌وجو محقق در سایت‌های معتبر، ۱۳۱ مورد پایان‌نامه، ۳۸ مورد رساله، ۹۹۱ مقاله علمی-پژوهشی و ۱۶ مورد طرح پژوهشی یافت شد. ابزار جمع‌آوری داده‌های تحقیق، برگه‌های کدگذاری است. برگه کدگذاری صفحه‌ای طراحی شده (شبه چک‌لیست) است که برای آن دستورالعملی وجود دارد. گویه‌های این برگه براساس واحدهای تحلیل مورد بررسی در سؤالات تحقیق است که براساس دستورالعمل کدگذاری برای هر پاسخ احتمالی معین،

یک کد اختصاصی در نظر گرفته شده و بر این اساس برای هر نوع سند پژوهشی یک برگه کدگذاری پر می‌شود (۱۲). این برگه کدگذاری، شامل ۱۵ سؤال در مورد مؤلفه‌های مختلف تحقیق (نوع پژوهش‌نامه، وابستگی سازمانی، سال انتشار، مؤلفه ورزش مورد بررسی، قلمرو موضوعی مورد بررسی، رشته ورزشی مورد بررسی، روش تحقیق از نظر استراتژی، روش تحقیق از نظر روش اجرا، روش تحقیق از نظر هدف، روش نمونه‌گیری، نوع ابزار جمع‌آوری داده‌ها، وضعیت ابزار، وضعیت پایایی ابزار، مقیاس ابزار) بود که هر کدام از این سؤالات دارای کدهای مربوط به خود بود. برگه‌های کدگذاری تحقیق بین ۱۰ نفر از استادان دانشگاه‌ها و صاحب‌نظران متخصص این رشته توزیع شد. پیشنهادهای رسیده در ویرایش نهایی لحاظ شده و روایی صوری و محتوایی آن تأیید شد. برای اطمینان از صحت اطلاعات ثبت‌شده و جلوگیری از تعصبات و نظرهای شخصی از سه کدگذار برای تعیین ضریب توافق بین کدگذاران استفاده شد. برای این منظور در مطالعه‌ای مقدماتی، ۳۰ نمونه از اسناد پژوهشی به صورت تصادفی توسط سه کدگذار مجرب بررسی شد و با استفاده از آزمون اسکات، ضریب توافق بین کدگذاران ۹۰ درصد به دست آمد. با توجه به اینکه ضریب توافق بین کدگذاران بالاتر از ۷۰ درصد بود، پس هریک از آن کدگذار، می‌تواند تمام نمونه‌های مورد مطالعه تحقیق را کدگذاری کند (۸). به همین دلیل یکی از کدگذاران مسئولیت کدگذاری تمام اسناد پژوهشی مربوط را بر عهده گرفت.

به منظور تجزیه و تحلیل داده‌های گردآوری‌شده از دو بخش آمار توصیفی و استنباطی استفاده شد. در بخش آمار توصیفی از فراوانی، درصد فراوانی، میانگین و نمودار میله‌ای و در بخش آمار استنباطی به منظور بررسی فرضیه‌های مطرح‌شده از آزمون اسکات و خی‌دو استفاده شد. تمامی عملیات آماری با استفاده از نرم‌افزار اس پی اس نسخه ۱۸ و نرم‌افزار اکسل نسخه ۲۰۰۷ انجام گرفت. شایان ذکر است که برای پاسخ به برخی پرسش‌های در بخش آمار استنباطی سطح معناداری $P < 0/05$ در نظر گرفته شد.

یافته‌ها

همان‌گونه که یافته‌های جدول ۱ نشان می‌دهد، بر مبنای آزمون خی‌دو، بین تعداد تحقیقات انجام‌گرفته در خصوص ورزش زنان براساس مؤلفه‌های مورد بررسی تفاوت معناداری وجود دارد.

1. SPSS
2. EXCEL

جدول ۱. نتایج آزمون خی دو در مورد تفاوت بین تعداد تحقیقات انجام گرفته در خصوص ورزش زنان براساس مؤلفه‌های مورد بررسی

مؤلفه	خی دو	درجه آزادی	سطح معنی داری
تفاوت بین تعداد تحقیقات انجام گرفته در خصوص ورزش زنان براساس وابستگی سازمانی	۱۹۳/۲۱۸	۹	۰/۰۰۱
تفاوت بین نحوه توزیع تحقیقات انجام گرفته در خصوص ورزش زنان در هر سال	۲۱۱/۸۰۷	۱۵	۰/۰۰۱
تفاوت بین نحوه توزیع تحقیقات انجام گرفته در خصوص ورزش زنان در هر یک از مؤلفه‌های ورزش مورد مطالعه	۲۲۸/۳۷۴	۱۸	۰/۰۰۱
تفاوت بین نحوه توزیع تحقیقات انجام گرفته در خصوص ورزش زنان با قلمرو موضوعی مورد بررسی	۶۰۶/۶۴۴	۳۳	۰/۰۰۱
تفاوت بین نحوه توزیع تحقیقات انجام گرفته در خصوص ورزش زنان در هر یک از رشته‌های ورزشی	۲۵۲/۴۱۳	۷۲	۰/۰۰۱
تفاوت بین نحوه توزیع تحقیقات انجام گرفته در خصوص ورزش زنان براساس روش تحقیق از نظر استراتژی	۲۰۴/۴۲۲	۱۵	۰/۰۰۱
تفاوت بین نحوه توزیع تحقیقات انجام گرفته در خصوص ورزش زنان براساس روش تحقیق از نظر اجرا	۳۰۸/۲۰۸	۳۶	۰/۰۰۱
تفاوت بین نحوه توزیع تحقیقات انجام گرفته در خصوص ورزش زنان براساس روش تحقیق از نظر هدف	۲۰۶/۵۲۱	۱۵	۰/۰۰۱
تفاوت بین نحوه توزیع تحقیقات انجام گرفته در خصوص ورزش زنان براساس روش نمونه‌گیری	۲۹۶/۵۵۵	۳۹	۰/۰۰۱
تفاوت بین نحوه توزیع تحقیقات انجام گرفته در خصوص ورزش زنان براساس نوع ابزار	۵۳۴/۸۳۱	۲۷	۰/۰۰۱
تفاوت بین نحوه توزیع تحقیقات انجام گرفته در خصوص ورزش زنان براساس وضعیت ابزار	۲۹۲/۰۸۱	۲۷	۰/۰۰۱
تفاوت بین نحوه توزیع تحقیقات انجام گرفته در خصوص ورزش زنان براساس وضعیت روایی ابزار	۲۶۰/۹۸۹	۲۴	۰/۰۰۱
تفاوت بین نحوه توزیع تحقیقات انجام گرفته در خصوص ورزش زنان براساس وضعیت پایایی ابزار	۲۴۶/۰۴۲	۲۴	۰/۰۰۱
تفاوت بین نحوه توزیع تحقیقات انجام گرفته در خصوص ورزش زنان براساس مقیاس ابزار	۲۴۱/۵۲۱	۳۶	۰/۰۰۱

$P < 0/05$

جدول ۲ نشان می‌دهد، کل تحقیقات انجام‌گرفته در خصوص ورزش زنان در فاصله سال‌های ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۴ به تعداد ۱۱۵۷ سند بوده است که از این تعداد، ۱۳۱ (۱۱/۳ درصد) سند مربوط به پایان‌نامه، ۱۹ سند (۱/۶ درصد) مربوط به رساله، ۱۶ سند (۱/۴ درصد) مربوط به طرح پژوهشی و ۹۹۱ (۸۵/۷ درصد) سند را مقالات و همچنین بیشتر تحقیقات انجام شده در خصوص ورزش زنان، ۱۰۱۵ (۸۷/۷ درصد) سند وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و تعداد ۲۵۶ (۲۲/۱ درصد) سند وابسته به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی است و تحقیقی وابسته به وزارت آموزش و پرورش یافت نشد. بیشترین تحقیقات انجام‌گرفته در خلال سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۴ انتشار یافته‌اند (۶۸/۶ درصد)، سال‌های بین ۱۳۸۵ تا ۱۳۸۹ نیز درصد مناسبی از اسناد را به خود اختصاص داده است (۲۵ درصد). با این حال، بین سال‌های ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۴ تحقیقات انجام‌گرفته حدود ۲۲ سند بوده است (۱/۹ درصد).

یافته‌های جدول مذکور نشان می‌دهد که بیشتر تحقیقات انجام‌گرفته در خصوص ورزش زنان (۸۰/۸ درصد) مؤلفه ورزشی همگانی را تحت پوشش قرار داده‌اند. ورزش قهرمانی ۸/۲ درصد، ورزش حرفه‌ای با ۴/۸ درصد، ورزش پرورشی با ۲/۶ درصد، ورزش ترکیبی ۱/۳ درصد و ۱/۳ درصد از اسناد نیز هیچ‌گونه اشاره‌ای به مؤلفه ورزشی نداشته‌اند. یافته‌های جدول همچنین نشان می‌دهد که بیشترین تحقیقات انجام‌گرفته در خصوص ورزش زنان ۳۶ درصد مربوط به قلمرو موضوعی فیزیولوژی ورزشی، ۲۶/۵ درصد مدیریت ورزش و کمترین درصد نیز مربوط به قلمرو موضوعی بیومکانیک ورزشی و فناوری (۰/۹ درصد) بوده است.

جدول ۲. توزیع فراوانی تحقیقات انجام‌گرفته در خصوص ورزش زنان براساس نوع پژوهش‌نامه، وابستگی سازمانی، سال انتشار، مؤلفه ورزش مورد بررسی و قلمرو موضوعی

درصد	فراوانی	مؤلفه	فراوانی
۱۱/۳	۱۳۱	پایان‌نامه	
۱/۶	۱۹	رساله	
۱/۴	۱۶	طرح پژوهشی	
۸۵/۷	۹۹۱	مقاله	
۸۷/۷	۱۰۱۵	وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	
۲۲/۱	۲۵۶	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	وابستگی سازمانی
-	-	وزارت آموزش و پرورش	

سال انتشار		
۱/۹	۲۲	۱۳۸۰ تا ۱۳۸۴
۲۵/۰	۲۸۹	۱۳۸۵ تا ۱۳۸۹
۶۸/۶	۷۹۴	۱۳۹۰ تا ۱۳۹۴
۴/۳	۵۲	نامشخص
مؤلفه ورزش مورد بررسی		
۲/۶	۳۰	ورزش تربیتی (پرورشی)
۸۰/۸	۹۳۵	ورزش همگانی
۴/۸	۵۶	ورزش حرفه‌ای
۸/۲	۹۵	ورزش قهرمانی
۱/۳	۷	ورزش ترکیبی
۳/۶	۳۴	بدون اشاره
قلمرو موضوعی		
۹/۶	۱۱۱	آسیب‌شناسی و حرکات اصلاحی
۰/۹	۱۰	بیومکانیک ورزشی و فناوری
۵/۳	۶۱	رفتار حرکتی
۸/۵	۹۸	روان‌شناسی ورزشی
۲۶/۵	۳۰۷	مدیریت ورزشی
۲۶/۰	۴۱۶	فیزیولوژی ورزشی
۳/۲	۳۷	آموزش تربیت بدنی و ورزش
۱۰	۱۱۷	بدون اشاره

در جدول ۳ توزیع فراوانی تحقیقات انجام‌گرفته در خصوص ورزش زنان براساس رشته‌های ورزشی مورد مطالعه گزارش شده است و نشان می‌دهد که بیشتر اسناد (۷۲/۷ درصد)، رشته ورزشی خاصی را بررسی نکرده‌اند. با این حال، رشته‌های ترکیبی، فوتبال و فوتسال، آبی و همگانی به ترتیب با ۴/۳، ۵/۳، ۴/۰ و ۱/۸ درصد، بیشترین عناوین اسناد را به خود اختصاص داده‌اند.

جدول ۳. توزیع فراوانی تحقیقات انجام‌گرفته در خصوص ورزش زنان براساس رشته‌های ورزشی مورد مطالعه

رشته ورزشی	فراوانی	درصد فراوانی	رشته ورزشی	فراوانی	درصد فراوانی
فوتبال و فوتسال	۵۰	۴/۳	بدمینتون	۳	۰/۳
والیبال	۱۷	۱/۵	ووشو و کونگ‌فو	۳	۰/۳
بسکتبال	۲۱	۱/۸	ژیمناستیک	۱	۰/۱
تکواندو	۹	۰/۸	دوومیدانی	۷	۰/۶
هندبال	۹	۰/۸	ورزش‌های آبی	۴۶	۴/۰

۱/۹	۲۲	آمادگی جسمانی	۰/۵	۵	کاراته
۰/۲	۲	جودو	۰/۹	۱۱	تنیس روی میز
۰/۳	۴	قایقرانی	۰/۱	۱	ورزش معلولان
۵/۳	۶۱	ترکیبی	۱/۸	۲۱	ورزش‌های همگانی
۷۲/۷	۸۴۱	بدون اشاره	۰/۱	۱	تنیس

یافته‌های جدول ۴ نشان می‌دهد که تحقیقات انجام گرفته در خصوص ورزش زنان از روش‌های تحقیق مختلفی استفاده کرده‌اند؛ به طوری که بیشتر روش تحقیقات انجام گرفته در خصوص ورزش زنان از نظر راهبرد، توصیفی (۷۱/۳ درصد)، از نظر اجراء، سایر (۳۴/۵ درصد) و از نظر هدف، کاربردی (۹۱/۱ درصد) بوده است.

جدول ۴. توزیع فراوانی تحقیقات انجام گرفته در خصوص ورزش زنان براساس روش تحقیق

درصد فراوانی	فراوانی	روش تحقیق	
۲۰/۸	۲۴۱	آزمایشی	از نظر راهبرد
۷۱/۳	۸۲۵	توصیفی	
۳/۰	۳۵	کیفی	
۰/۳	۴	آمیخته	
۱/۹	۲۲	آزمایشی کامل	از نظر اجراء
۲۶/۶	۳۰۸	نیمه‌آزمایشی	
۰/۳	۴	شبه‌آزمایشی	
۴/۶	۵۳	علی مقایسه‌ای	
۱۳/۹	۱۶۱	پیمایشی	
۱۰/۵	۱۲۲	همبستگی	
۴/۶	۵۳	تحلیل محتوا	
۰/۱	۱	راهبردی	
۰/۲	۲	مصاحبه عمیق	
۱	۱۱	مشاهده	
۰/۲	۲	آمیخته	از نظر هدف
۳۴/۵	۳۹۹	سایر	
۴/۵	۵۲	بنیادی	
۱/۹	۲۲	توسعه‌ای	
۹۱/۱	۱۰۵۴	کاربردی	
۰/۳	۴	ترکیبی	
۰/۱	۱	سایر	

جدول ۵ توزیع فراوانی روش نمونه‌گیری تحقیقات انجام‌گرفته در خصوص ورزش زنان را نشان می‌دهد و حاکی از آن است که روش‌های نمونه‌گیری تصادفی ساده (۲۲/۴ درصد) و داوطلبانه (۱۴/۵ درصد) بیشترین روش نمونه‌گیری مورد استفاده بوده‌اند.

جدول ۵. توزیع فراوانی تحقیقات انجام‌گرفته در خصوص ورزش زنان براساس روش نمونه‌گیری

روش نمونه‌گیری	فراوانی	درصد فراوانی
تصادفی ساده	۲۵۹	۲۲/۴
تصادفی سیستماتیک	۷	۰/۶
تصادفی طبقه‌ای	۵۳	۴/۶
تصادفی خوشه‌ای	۸۶	۷/۴
غیرتصادفی هدفمند	۱۰۰	۸/۶
غیرتصادفی در دسترس	۱۰۳	۸/۹
ترکیبی غیرتصادفی	۳	۰/۳
کل‌شمار	۲۷	۲/۳
داوطلبانه	۱۶۸	۱۴/۵
غیرتصادفی گلوله‌برفی	۵	۰/۴
ترکیبی	۱۱	۱/۰
نامشخص	۳۱۵	۲۷/۲

جدول ۶ نشان می‌دهد که ابزارهای پرسشنامه (۴۱/۷ درصد) و آزمون (۳۷/۸ درصد) بیشترین استفاده را در تحقیقات انجام‌گرفته در خصوص ورزش زنان دارند. وضعیت ابزار مورد استفاده نیز در وهله اول بیشتر نامشخص (۵۵/۷ درصد) و در وهله دوم محقق ساخته (۱۴/۸ درصد) است. با اینکه بیشتر تحقیقات انجام‌گرفته در خصوص ورزش زنان به وضعیت روایی ابزار اشاره نکرده‌اند (۷۲/۱ درصد)، روایی صوری (۸/۳ درصد)، بیشترین روایی بوده که در آنها استفاده شده است. اگرچه در مورد پایایی نیز بیشتر تحقیقات انجام‌گرفته در خصوص ورزش زنان به وضعیت پایایی ابزار اشاره نکرده‌اند (۶۴/۰ درصد)، بیشتر تحقیقات انجام‌گرفته در خصوص ورزش زنان، از آلفای کرونباخ (۲۶/۷ درصد) استفاده کرده‌اند. علاوه بر این، در بیشتر تحقیقات انجام‌گرفته در خصوص ورزش زنان هیچ‌گونه اشاره‌ای (۷۹/۹ درصد) به مقیاس ابزار اندازه‌گیری نشده است.

جدول ۶. توزیع فراوانی تحقیقات انجام گرفته در خصوص ورزش زنان براساس ابزار مورد استفاده و

وضعیت آنها		
درصد فراوانی	فراوانی	ابزار و وضعیت آن
۴۱/۷	۴۸۲	پرسشنامه
۳۷/۸	۴۳۷	آزمون
۰/۵	۶	چک لیست
۰/۷	۸	برگه کدگذاری
۱/۵	۱۷	مصاحبه
۱/۶	۱۹	مشاهده
۴/۵	۵۲	ترکیبی
۱۰	۱۱۶	نامشخص
نوع ابزار		
۱۴/۸	۱۷۱	محقق ساخته
۷/۴	۸۶	استاندارد
۱۴/۳	۱۶۶	ساخت محقق دیگر
۰/۲	۲	بازسازی دیگر ابزار
۵/۴	۶۳	ترکیبی
۵۵/۷	۶۴۵	نامشخص
وضعیت ابزار		
۸/۳	۹۶	صوری
۴/۸	۵۶	محتوایی
۱/۰	۱۱	سازه
۵/۵	۶۴	صوری و محتوایی
۴/۱	۴۸	روایی در سایر مطالعات
۷۲/۱	۸۳۴	بدون اشاره
۲/۲	۲۵	ترکیبی
وضعیت روایی ابزار		
۳/۲	۳۷	بازآزمایی
۰/۱	۱	دو نیم کردن
۰/۱	۱	دو فرم موازی
۲۶/۷	۳۰۹	آلفای کرونباخ
۰/۳	۴	عینیت
۲/۹	۳۴	سایر
۶۴/۰	۷۴۰	بدون اشاره
۱/۰	۱۲	ترکیبی
وضعیت پایایی ابزار		
۰/۳	۳	ترستون
۱۶/۸	۱۹۴	لیکرت
۰/۱	۱	گاتمن
۰/۲	۴	بوگاردوس
۰/۱	۱	برگه کدگذاری
۰/۲	۲	سایر
۰/۴	۵	گزارش در چک لیست
۷۹/۹	۹۲۵	بدون اشاره
۰/۱	۱	ترکیبی
مقیاس ابزار		

بحث و نتیجه‌گیری

در این قسمت کیفیت به‌کارگیری و نحوه ارائه عناصر پژوهشی ارزیابی می‌شود. نتایج نشان می‌دهد که از نظر نوع پژوهشنامه، بیشتر تحقیقات انجام‌گرفته در خصوص ورزش زنان، مقاله (۸۵/۷ درصد) و کمترین آن طرح‌های پژوهشی (۱/۴ درصد) بوده است. شاید دلیل این افزایش را بتوان پیشرفت و بهبود وضعیت ورزش زنان و همچنین توجه مسئولان و دست‌اندرکاران مربوط، به توسعه ورزش زنان و فرهنگ‌سازی در این خصوص دانست (۲۵). همچنین می‌توان دلیل پایین بودن طرح‌های پژوهشی در حیطه ورزش بانوان را دسترسی اندک محقق به طرح‌های پژوهشی مذکور در سراسر کشور بیان داشت. نتایج نشان داد که بیشتر تحقیقات انجام‌گرفته در خصوص ورزش زنان، ۱۰۱۵ (۸۷/۷ درصد) مربوط به نشریات وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و تعداد ۲۵۶ (۲۲/۱ درصد) سند وابسته به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی است و تحقیقی وابسته به وزارت آموزش و پرورش یافت نشد که این نتایج با نتیجه تحقیق شریفی و همکاران (۱۳۹۱) از نظر عدم وابستگی به وزارت آموزش و پرورش همراستا است. شاید دلیل درصد بالای وابستگی تحقیقات به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و تا حدودی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی را بتوان به ماهیت بین‌رشته‌ای بودن رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی نسبت داد (۱۱).

یافته‌ها حاکی از آن است که بیشتر تحقیقات انجام‌گرفته در خصوص ورزش زنان در سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۴ انتشار یافته‌اند (۶۸/۶ درصد). سال‌های بین ۱۳۸۵ تا ۱۳۸۹ نیز درصد مناسبی از اسناد را به خود اختصاص داده است (۲۵ درصد). با این حال، بین سال‌های ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۴ تنها ۲۲ سند به انجام رسیده است. این موضوع نشان می‌دهد که تحقیقات انجام‌گرفته در خصوص ورزش زنان دارای سیر صعودی است. از مهم‌ترین مواردی که به افزایش این امر منجر شده است، می‌توان به افزایش تعداد مراکز دارای دوره تحصیلات تکمیلی، افزایش ظرفیت پذیرش دانشجویان در مراکزی که دوره تحصیلات تکمیلی داشته‌اند و افزایش تعداد اعضای هیأت علمی اشاره کرد (۳). این یافته با یافته‌های راسخ و همکاران (۱۳۹۱) نیز همراستا است، زیرا آنها در تحقیق خود از جمله فرصت‌های موجود در محیط بیرونی ورزش قهرمانی زنان کشور ایران را، افزایش چشمگیر تعداد بانوان دانشجویان در رشته تربیت بدنی و نگرش مثبت برخی مسئولان ارشد نظام برای رشد و ارتقای ورزش بانوان کشور دانستند (۲۵). از این رو جای تعجب نیست که اگر تحقیقات انجام‌گرفته در خصوص ورزش زنان در سال‌های اخیر سیر صعودی داشته باشد.

یافته‌ها نشان داد که بیشتر تحقیقات انجام‌گرفته در خصوص ورزش زنان ۸۰/۸ درصد مؤلفه ورزشی همگانی را تحت پوشش قرار داده‌اند. بعد از آن، ورزش قهرمانی (۸/۲ درصد) و ورزش تربیتی و ورزش ترکیبی نیز با ۲/۶ و ۱/۳ درصد نیز کمترین اسناد را به خود اختصاص داده‌اند. این نتیجه با یافته‌های فتحی‌نژاد (۱۳۹۱) و علیزاده (۱۳۸۹) همراستا و با یافته‌های عسگری و همکاران (۱۳۹۲)، قاسمی و همکاران (۱۳۸۹) و رضایی‌نژاد (۱۳۸۲) مغایر است (۲۶، ۲۰، ۱۴، ۱۲). نکته قابل تأمل در گرایش به بررسی ورزش همگانی در این قشر عظیم جامعه توسط بیشتر محققان، توجه به مفهوم بنیادی سلامت خانواده است. همچنین از نظر اندیشمندان، سلامت زنان و به‌ویژه سلامت مادران از مفاهیم زیربنایی در توسعه و در ارتباط با توسعه و رفاه اقتصادی-اجتماعی است. طی سه دهه گذشته شعار ورزش برای همه به‌صورت اصل بنیادی و اولویت برنامه‌های ورزشی در اغلب کشورهای جهان پذیرفته شده است. امروزه ورزش همگانی به لحاظ وسعت دامنه شمول، قابل اجرا بودن در شرایط و اماکن گوناگون، کم‌هزینه و در دسترس بودن و سهولت اجرا برای تمامی اقشار و سنین مختلف افراد جامعه به‌شدت مورد توجه دانشمندان و دانش‌پژوهان تربیت بدنی و علوم ورزشی قرار گرفته است (۲۷).

برای تحقق این شعار همگانی، شرکت‌ها و سازمان‌های دولتی و خصوصی و بسیاری از سازمان‌های غیرورزشی با صرف هزینه‌های بسیار، زیاد برنامه‌هایی مدون و سازمان‌یافته را به‌منظور مشارکت همه قشرهای اجتماعی و فراهم کردن فرصت‌های برابر در ورزش‌های تفریحی و انواع فعالیت‌های مفرح جسمانی شروع و اجرا کردند. هدف اصلی از این فعالیت‌ها و برنامه‌ها، افزایش کیفیت شیوه‌های زندگی، افزایش میزان تفریح، شادابی و ارتقای بهداشت و سلامت افراد با تأکید بر برنامه‌های گوناگون ورزشی است. از سوی دیگر، نتایج پژوهش‌ها نشان می‌دهد که تفاوت انگیزه‌های شرکت در فعالیت‌های جسمانی در جنسیت کاملاً مشهود است، به‌طوری‌که مردان به‌ویژه افراد ۱۶ تا ۲۴ سال بیشتر تمایل دارند با انگیزه برتری‌جویی و کسب موفقیت و کسب قدرت جسمانی در ورزش‌های رقابتی شرکت کنند، اما زنان با انگیزه تناسب‌اندام، زیبایی و کنترل وزن به فعالیت‌های مفرح جسمانی و نشاط‌آور روی می‌آورند (۲۸). از این رو گرایش بیشتر تحقیقات انجام‌گرفته در خصوص ورزش زنان به ورزش‌های همگانی می‌تواند از موارد مذکور نشأت بگیرد.

همچنین، نتایج نشان‌دهنده این موضوع است که بیشتر اسناد (۷۲/۷ درصد)، رشته ورزشی خاصی را بررسی نکرده‌اند. با این حال، رشته‌های ترکیبی، فوتبال و فوتسال، آبی و ورزش‌های همگانی، به‌ترتیب با ۵/۳، ۴/۳، ۴/۰ و ۱/۸ درصد، بیشترین عناوین اسناد را به خود اختصاص داده‌اند که این نتایج با نتایج

تحقیق قاسمی و همکاران (۱۳۹۲)، علیشاهی و همکاران (۱۳۹۲)، بارفروش (۱۳۸۶)، کبیری مقدم (۱۳۸۴)، مرادعلی (۱۳۸۴) و رهنما (۱۳۸۲) از نظر توجه به ورزش فوتبال و فوتسال همراستاست (۸،۹،۱۵،۱۸،۱۹،۲۹). به نظر می‌رسد با توجه به اینکه رشته فوتبال و فوتسال محبوب‌ترین ورزش در بین مردم است و طرفداران بیشتری دارد، محققان نیز تحقیق در رشته فوتبال را به‌عنوان اولویت تحقیقی در دستور کار خود قرار داده‌اند.

یافته‌های این تحقیق نشان می‌دهد که بیشترین روش تحقیق اسناد از نظر راهبرد توصیفی (۷۱/۳ درصد)، از نظر اجرا سایر (۳۴/۵ درصد)، نیمه‌آزمایشی (۲۶/۶ درصد) و پیمایشی (۱۳/۹ درصد) و از نظر هدف کاربردی (۹۱/۱ درصد) بوده است. در روش توصیفی داده‌ها بدون دستکاری متغیر (برخلاف روش آزمایشی) و به شکل کمی جمع‌آوری می‌شوند. اگر بخواهیم داده‌ها را برحسب کمی و کیفی دسته‌بندی کنیم، دو روش توصیفی و آزمایشی در دسته کمی قرار می‌گیرند، چون با اعداد سروکار دارند. در مقابل در روش کیفی از اعداد استفاده نمی‌شود و از نمادهای غیرعددی بهره گرفته می‌شود. روش‌های کمی از جمله روش توصیفی با توجه به اینکه با اعداد مشخص می‌شوند، بیشتر مورد اقبال محققان قرار می‌گیرند. این موضوع در تحقیقات قاسمی و همکاران (۱۳۹۲)، عسگری و همکاران (۱۳۹۲) و فتحی‌نژاد (۱۳۹۱) نیز تأیید شده است (۳،۸،۱۲). به دلیل همین اعتبار کمتر، بسیاری از تحقیقات برای افزایش اعتبار خود سعی بر استفاده از روش‌های کیفی دارند. با این حال، تحقیق حاضر نشان می‌دهد که تنها ۳ درصد تحقیقات از روش کیفی استفاده کرده‌اند. همچنین تنها ۰/۳ درصد از تحقیقات به‌صورت آمیخته (ترکیبی) بوده‌اند. از نظر مسیر اجرا نیز، درصد زیادی از تحقیقات (۳۴/۵ درصد) به‌طور واضح مسیر اجرای تحقیق خود را مشخص نکرده بودند که به‌ناچار از گزینه سایر استفاده شد، اما روش تحقیق نیمه‌آزمایشی (۲۶/۶) و پیمایشی (۱۳/۹ درصد) بیشترین استفاده را داشته‌اند. استفاده از روش تحقیق نیمه‌آزمایشی به دلیل این است که بیشتر مطالعات روی انسان انجام می‌گیرد و مطالعه انسان در شرایط کامل آزمایشگاهی (آزمایشی کامل) سختی‌های خاص خود را دارد (۸). روش پیمایشی از پرسشنامه و پیمایش نظرها بهره می‌برد. به دلیل اینکه استفاده از پرسشنامه در مقایسه با مصاحبه و سایر روش‌های جمع‌آوری داده دارای سهولت بیشتری است، از سوی محققان بیشتر به کار می‌رود. این یافته با نتایج تحقیق عسگری و همکاران (۱۳۹۲) و قاسمی و همکاران (۱۳۹۲) همخوانی دارد (۳،۸).

نکته مهم این تحقیق این است که روش تحقیق بیشتر تحقیقات از نظر هدف، کاربردی است که این نتایج با نتایج تحقیق عسگری و همکاران (۱۳۹۲)، قاسمی و همکاران (۱۳۹۲) و فتحی‌نژاد (۱۳۹۱)

همراستاست (۳،۸،۱۲). روش کاربردی در پی یافتن راه‌حل و روشی برای رفع نیازهای انسانی است و به‌نظر می‌آید بیشتر تحقیقات با هدف یافتن راه‌حل و روشی برای رفع نیازهای انسانی تدوین شده‌اند و در مقابل تحقیقات انجام‌گرفته در خصوص ورزش زنان در پی یافتن اصول و قوانین علمی و تدوین نظریه‌های جدید (روش تحقیق بنیادی) و یافتن ابزار یا وسایل مناسب در یک زمینه خاص (روش تحقیق توسعه‌ای) نبوده‌اند.

در این تحقیق، روش‌های نمونه‌گیری تصادفی ساده (۲۲/۴ درصد) و داوطلبانه (۱۴/۵ درصد) بیشترین روش نمونه‌گیری مورد استفاده بوده‌اند. در مجموع نیز روش‌های تصادفی (به‌جز تصادفی سیستماتیک) نسبت به روش‌های غیرتصادفی بیشتر به‌کار رفته‌اند. روش نمونه‌گیری تصادفی ساده با توجه به اینکه یکی از ساده‌ترین روش‌ها را دارد و اینکه با توجه به تصادفی بودن دارای بیشترین اعتبار است، از سوی محققان بیشتر استفاده می‌شود. این یافته با نتایج تحقیقات قاسمی و همکاران (۱۳۹۲) و فتحی‌نژاد (۱۳۹۱) همسوست (۸،۱۲). در روش‌های تصادفی، تعداد نمونه‌ها از روش‌های آماری به‌دست می‌آید و در انتخاب نمونه‌ها، تصادفی بودن لحاظ می‌شود، این در حالی است که در روش‌های غیرتصادفی این موارد لحاظ نمی‌شود. به همین دلیل، در بیشتر شرایط استفاده از روش‌های تصادفی در مقابل روش‌های غیرتصادفی توصیه می‌شود. در این تحقیق نیز از روش‌های تصادفی بیشتر از روش‌های غیرتصادفی استفاده شده است و نشان می‌دهد که روش نمونه‌گیری از لحاظ آماری قدرت بیشتری دارد. البته این مسئله به تمام تحقیقات تعمیم‌پذیر نیست؛ به‌طوری‌که جامعه آماری برخی تحقیقات صاحب‌نظران و خبرگان هستند و در این موارد روش‌های غیرتصادفی هدفمند به‌دلیل اینکه افراد خبره انتخاب می‌شوند، مناسب‌تر است. اگر در این تحقیقات افراد غیرنخبه نیز وجود داشته باشند (مثلاً از روش تصادفی استفاده شود و افراد غیرنخبه شانس برابر با افراد نخبه برای انتخاب شدن داشته باشند)، نظر آنها برابر نظر افراد نخبه در نظر گرفته می‌شود و این مسئله ممکن است نتایج تحقیق دقیقی به‌دست ندهد (۱۷).

نتایج تحقیق حاضر نشان داد که ابزار پرسشنامه (۴۱/۷ درصد) و آزمون (۳۷/۸ درصد) بیشترین استفاده را در تحقیقات انجام‌گرفته در خصوص ورزش زنان دارند. وضعیت ابزار مورد استفاده نیز در وهله اول بیشتر نامشخص (۵۵/۷ درصد) و در وهله دوم محقق‌ساخته (۱۴/۸ درصد) است. در بحث روایی ابزار، در درصد زیادی از تحقیقات به روایی ابزار اشاره خاصی نشده بود (۷۲/۱ درصد)، اما در باقیمانده تحقیقات بالاترین درصد مربوط به روایی صوری (۸/۳ درصد) و در مورد پایایی، بدون توجه به تحقیقاتی که اشاره خاصی نداشته‌اند، آلفای کرونباخ (۲۶/۷ درصد) بیشترین استفاده را داشته است. افزون‌بر این، مقیاس

لیکرت (۱۶/۸ درصد)، بدون در نظر گرفتن تحقیقاتی که اشاره خاصی نداشته‌اند، در بین مقیاس‌های ابزار اندازه‌گیری در تحقیقات، بیشترین استفاده را داشته است. این نتایج با نتایج تحقیقات قاسمی و همکاران (۱۳۹۲)، عسگری و همکاران (۱۳۹۲) و فتحی‌نژاد (۱۳۹۱) همراستاست (۳،۸،۱۲). با توجه به اینکه در این تحقیق، تحقیقات انجام‌گرفته در خصوص ورزش بانوان در گرایش‌های مختلف تربیت بدنی وجود دارند و هریک از ابزار مناسب خود استفاده می‌کنند، به‌نظر می‌رسد دو گرایش فیزیولوژی ورزشی (۳۶ درصد) و مدیریت ورزشی (۲۶/۵ درصد) و با توجه به وسعت عناوینشان به ابزار مورد استفاده در این تحقیق سمت و سو داده‌اند، به‌طوری‌که در گرایش مدیریت ورزشی بیشتر از پرسشنامه و در گرایش فیزیولوژی ورزشی آزمون استفاده بیشتری دارد. از نظر قلمرو موضوعی مورد بررسی دو گرایش فیزیولوژی ورزشی و مدیریت ورزشی بیشترین قلمرو موضوعی مورد بررسی در تحقیقات انجام‌گرفته در خصوص ورزش زنان بوده است که این نتایج با نتایج تحقیقات تپهرشی و همکاران (۱۳۹۲)، شریفی و همکاران (۱۳۹۱) و سجادی و همکاران (۱۳۸۹) همراستاست (۱۰،۱۱،۳۰).

ابزار تحقیق اساس و مبنای تحقیق است؛ بنابراین نحوه تعیین اعتبار و پایایی ابزار اهمیت دوچندان دارد. بدیهی است استفاده از ابزار بدون اعتبار و روایی کافی می‌تواند نه‌تنها نتایج، بلکه کل مقاله را تحت انتقادات جدی قرار دهد. به همین سبب استفاده از ابزار استاندارد می‌تواند به دقت نتایج تحقیق کمک کند. در این تحقیق نیز بدون در نظر گرفتن موارد نامشخص، بیشتر از ابزار محقق‌ساخته (۱۴/۸ درصد)، محقق‌ساخته دیگر (۱۴/۳ درصد) و استاندارد (۷/۴) استفاده شده است که با نتایج تحقیق عسگری و همکاران (۱۳۹۲) همراستاست. با این حال، تحقیق عسگری و همکاران (۱۳۹۲) روی مقالات مدیریت ورزشی انجام شده که امکان استفاده از ابزار محقق‌ساخته در آن بیشتر است (۳)، درحالی‌که در تحقیق حاضر سایر گرایش‌ها از جمله فیزیولوژی ورزشی، آسیب‌شناسی ورزشی و بیومکانیک ورزشی وجود دارد که از ابزار و آزمون‌های استاندارد بین‌المللی استفاده می‌کنند.

در نهایت به‌نظر می‌رسد که در مورد پوشش موضوعی تحقیقات انجام‌گرفته در خصوص ورزش زنان، در زمینه توجه به مؤلفه‌ها و رشته‌های ورزشی مختلف و همچنین روش‌شناسی و ابزار، تعادل وجود ندارد و برخی موارد بیشتر مورد توجه هستند و برخی دیگر از دید محققان به دور مانده‌اند. این موضوع در رساله دکتری قاسمی (۱۳۸۶) که تأکید دارد مطبوعات ورزشی، باید در نوع نگاه خود به مؤلفه‌های ورزش قهرمانی، حرفه‌ای، پرورشی، نهادها، بانوان، معلولان و بومی محلی تغییر ایجاد کنند، نیز به‌صورت واضح به چشم می‌خورد (۱۷). همچنین، در این رساله عنوان شده است که در محورهای یادشده بین وضع

موجود و وضع مطلوب شایان توجهی در رسانه‌ها وجود دارد که برای رسیدن به وضع مطلوب‌تر به تلاش و کار بیشتر نیاز است. به همین سبب اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها در این زمینه نقش بسزایی دارند؛ به طوری که می‌توانند با هدایت و راهنمایی محققان به سوی مؤلفه‌ها و ورزش‌ها و همچنین روش‌های تحقیق که در تحقیقات کمتر بدان توجه می‌شود، نقش مهمی در این بخش ایفا کنند.

با توجه به نتایج این پژوهش و به منظور کمک به ارتقای سطح تحقیقات علمی در خصوص ورزش

زنان پیشنهاد‌های زیر ارائه می‌شود:

در برخی موارد تغییراتی در زمینه انتخاب عناوین پایان‌نامه‌ها، رساله‌ها، تحقیقات و مقالات پژوهشی اعمال شود؛ به گونه‌ای که بخش‌هایی از روش‌شناسی تحقیق که مورد اقبال کمتر واقع شده‌اند، بیشتر مورد توجه قرار گیرند. اولین مورد مربوط به استفاده از تحقیقات کیفی است. با عنایت به افزایش روزافزون تحقیقات کیفی بالأخص در حوزه علوم انسانی، توجه بیشتر پژوهشگران و نویسندگان به انجام تحقیقات کیفی ضروری به نظر می‌رسد. همچنین استفاده از روش تحقیق بر مبنای هدف، تحقیق و توسعه برای یافتن ابزار یا وسایل مناسب در یک زمینه خاص در رشته تربیت بدنی ضروری به نظر می‌رسد؛ زیرا چنین تحقیقاتی تناسب بیشتری برای تجاری‌سازی علم در رشته تربیت بدنی دارند.

یکی دیگر از موارد شایان ذکر این است که محققان باید بیشتر از ابزار استاندارد استفاده کنند و اگر در این زمینه ابزار استاندارد یافت نمی‌شود، می‌توانند با استفاده از روایی کامل (روایی صوری، محتوایی و سازه) و بهره‌گیری از تحلیل عاملی اکتشافی و تأییدی، پرسشنامه‌های استاندارد بسازند تا نه تنها نتایج تحقیقتان از دقت بیشتری برخوردار باشد، بلکه پرسشنامه استاندارد را در اختیار سایر محققان قرار دهند (۸).

برخی از مؤلفه‌های ورزش و رشته‌های ورزشی به شدت دارای فقر پژوهشی‌اند، این در حالی است که رشته فوتبال و فوتسال بیشتر مورد توجه دانشجویان و نویسندگان قرار گرفته است. توجه داشته باشید که هر مؤلفه ورزشی در جایگاه خود اهمیت دارد و نباید به صرف اینکه رشته فوتبال و فوتسال پرطرفدارترین رشته در جهان است، تحقیقات را به سوی آن برد. به طور مثال، در کشور ما رشته‌های رزمی در زنان از اهمیت زیادی برخوردارند و دارای بیشترین مدال‌آوری در میادین بین‌المللی از جمله المپیک هستند که توجه بیشتر به آنها می‌تواند این روند صعودی را تقویت کند (۳۱).

نتایج بررسی شاخص سهم موضوعی تحقیقات گویای این مطلب است که توجه پژوهشگران کشور در قلمرو تربیت بدنی و علوم ورزشی معطوف به تمام موضوعات این رشته نبوده است. تعداد اندک تحقیقات

در برخی موضوع‌ها مانند آسیب‌شناسی و بیومکانیک می‌تواند ناشی از محدودیت این گرایش دانشگاهی در مقاطع تحصیلات تکمیلی باشد. به نظر می‌رسد که ایجاد و توسعه رشته‌ها در داخل کشور و برنامه‌ریزی‌های کلان توسعه آموزش عالی به شدت به وجود نیروی انسانی متخصص وابسته است. همچنین محدودیت اعزام دانشجویان به خارج از کشور و عدم توسعه مقطع تحصیلات تکمیلی در حوزه مربوط، موجب شده است تا نسبت به دیگر رشته‌ها رشد نیابد؛ بنابراین، به مسئولان مربوط پیشنهاد می‌شود که توجه لازم را به سایر گرایش‌ها نیز داشته باشند و شرایط را برای توسعه همه گرایش‌ها به‌طور مساوی فراهم کنند.

در خصوص وابستگی سازمانی نشریات، خلأ حضور نهاد بسیار مؤثر و تعیین‌کننده‌ای چون آموزش و پرورش به‌وضوح احساس می‌شود. از این‌رو اتخاذ راهکارهای مشارکتی و حمایتی این نهاد مهم و تأثیرگذار ورزش کشور به‌منظور حضور فعال در عرصه‌های پژوهشی همچون تشکیل کمیته‌ها و کارگروه‌های مشترک بین سازمانی، اخذ مجوز نشریات بین سازمانی و بین‌رشته‌ای و ... در این بخش ضروری به نظر می‌رسد. با توجه به نتایج پژوهش حاضر و اهمیت ارتقای سطح تحقیقات علمی در خصوص ورزش زنان انجام موارد ذیل در تحقیقات آتی می‌تواند به توسعه این اسناد کمک شایانی کند:

- برای جامعیت دادن به این دسته از تحقیقات، می‌توان بخش‌های دیگری را نیز از جمله تحلیل استنادی، تحلیل موضوعی، فراتحلیل و ... بدان اضافه کرد؛

- همسو کردن بخش‌های پژوهشی با نیازهای ملموس اجتماعی در ورزش زنان و دوری از فلسفه‌بافی و بسط داده‌های نظری محض؛

- پیشنهاد می‌شود تحقیقاتی در خصوص تحلیل محتوای تحقیقات انجام‌گرفته در ورزش زنان با توجه به گرایش‌های موضوعی به‌صورت جداگانه انجام گیرد و در هر گرایش به‌صورت کاملاً تخصصی به این مهم، پرداخته شود؛

- تحقیقات آینده باید با تأکید بر این امر باشد که چگونه باید با تفاوت‌های چندفرهنگی در الگوهای فعالیت حرکتی زنان مواجه شد و چگونه متخصصان می‌توانند به بهترین وجه انگیزه لازم را در زنان برای اجرای فعالیت‌های ورزشی ایجاد کنند؛

- آموزش و ترویج نتایج علمی مربوط به حوزه ورزش زنان در میان دانشجویان و استادان و متخصصان

این حوزه؛

-تشکیل بانک اطلاعاتی و قابل دسترسی به منظور تسهیل در دستیابی محققان به آمار و اطلاعات مورد نیاز (برای مثال تهیه بانک جامعه اطلاعاتی از مقالات و پایان نامه‌ها در حوزه ورزش زنان).

منابع و مآخذ

1. Navabinezhad, Sh., Taherian T. Women and Sports. Publishing Committee of the Physical Education New System Development Headquarters. Tehran; 1991.
2. Puhl JL, Brown CH, Voy R. Sport Science Perspectives for Women. tehran: omid danesh; 2001. 120 p. (in persian).
3. Asgari B, Elahi AR, Poursoltani Zarandi H. Content Analysis of Sports Management Articles in the Journal of Sports Science Research. Sport Manag Stud. 2014;6(22):155-172. (in persian).
4. Sabaktakin N. Citation Analysis of Professional Veterinary Doctoral Dissertations in terms of Citing Dissertations from the same field. Master's thesis. Tarbiat Modares University; 1995.
5. Ghahnooyeh H, Movahedi, F., Yarmohammadian MH, Ajami S. Analysis of Citations of Articles Published in Scientific Research Journal of Health Information Management. Heal Inf Manag. 2011;8(1):82-92. (in persian).
6. Cook DA, Beckman TJ, Bordage G. Quality of reporting of experimental studies in medical education: A systematic review. Med Educ. 2007;41(8):737-745.
7. Imanian M, Heydari nejad S, Khatibi A. Content analysis of sports media with disabled sports approach. Commun Manag Sport Media. 2016;3(2):42-51. (in persian).
8. Ghasemi H, Keshgar S, Asgari B, Izadparast L. Analysis of the Status of Physical Education Dissertations, Theses and Research in Payam-e-Noor University: A Research Project. Payam-e-Noor University, Karaj City Branch; 2013.
9. Alishahi M, Haydarinezhad S, Shetab Bushehri N. Content analysis of the sports sections of Newspapers in the Khuzestan province: With a Focus on Women's Sports. Commun Manag Sport Media. 2013;1(1):9-18. (in persian).
10. Tappeh Reshi G, Haghighi S, Abdolvahab Z. Content Analysis of Sports Management Research Journals. Commun Manag Sport Media. 2013;1(1):53-60. (in persian).
11. Sharifi M, Mirdar Harijani S, Asgari B. Descriptive Analysis of Articles in the journals of Physical Education and Sports Sciences during the years 2009-2010. J Sport Manag. 2012;(12):61-85. (in persian).
12. Fathinezhad S. Content Analysis of Theses and Dissertations in Sports Management from 2006 to 2011. Master's thesis. , Islamic Azad University, Karaj City Branch, Iran; 2012.
13. Asgari, B., Elahi AR, Poursoltani Zarandi H. Content Analysis of Sports Management Articles in the Journal of Sports Science Research: A field study. In: Sixth National Conference of Physical Education and Sports Science Students in Iran. 2011.

14. Ghasemi H, Noorbakhsh M, Tappeh Reshi G. Content Analysis of Sports Management Articles in Scientific Research journals. *Jahesh Q.* 2010;2(6):17-24. (in persian).
15. Barfroosh A. Content Analysis of Sports Journals Published in Winter of 2007. Media Studies Center. Tehran; 2007.
16. Aidi H, Abbasi H, Sajjadi N. Content Analysis of the Science and Research Quarterly, Vols. 1-33. In: Fifth student Conference on Physical Education and Sports Sciences, December 2007. babolsar: Mazandaran University; 2007.
17. Ghasemi H. Investigating the Role of Mass Media in the Development of Sports in Iran. phd thesis. Islamic Azad University, Science and Research Branch; 2007.
18. Moradali M. Content Analysis of Sports News on 9 p.m. News Program. Master's thesis in Communications. IRIB University; 2005.
19. Rahnama B. Content Analysis of Sports News on IRIB Channel 3, 19:45 News Program. Master's thesis. IRIB University; 2003.
20. Alizadeh M. Content Analysis of Research Conducted in the Physical Education Organization from 1993 to 2009. Master's thesis. Islamic Azad University, Karaj City Branch, Iran; 2010.
21. Shilbury D. A bibliometric analysis of four sport management journals. *Sport Manag Rev.* 2011;14(4):434-52.
22. Smucker M, Grappendorf H. A Content Analysis Of Sport Management Faculty Collaboration: Single Versus Multiple Authorship. *Smart J.* 2008;4(2):47-57.
23. Pitts BG, Pedersen PM. Examining the body of scholarship in sport management: A content analysis of the journal of sport management. *smart J.* 2005;2(1):33-52.
24. Mondello MJ, Pedersen PM. A Content Analysis of the Journal of Sports Economics. *J Sports Econom.* 2003;4(1):64-73.
25. Rasekh N, Sajjadi N, Hamidi M, Khabiri M. Designing and Developing a Strategic Plan for Iranian Women's Championship Sports. *J Sport Manag.* 2015;7(3):309-334. (in persian).
26. Ramezani Nejad R. Physical Education in Schools. Tehran: SAMT; 2003. 328 p. (in persian).
27. Motamedin M, Madadi B, Askarian F. Factors Contributing to Tendency or Lack of Tendency of Tabriz Citizens toward Public Sports. *J Res Sport Sci.* 2009;6(2):75-98. (in persian).
28. Naderiyan Jahromi, M., Hashemi H. Deterrents to Participation of Female Employees in Sports in Isfahan. *J Res Sport Sci.* 2009;6(2):137-150. (in persian).
29. Kabiri Moghadam M. Content Analysis of News Items Published in Sports Newspapers in the Second Half of 2004. Bachelor's thesis in Communications. IRIB University; 2005.
30. Sajjadi N, Aidi H, Mehrabani J, Abbasi H. Content Analysis of the Journal of Kinetics, Vols. 1-34. *J Sport Manag.* 2010;(5):141-153. (in persian).
31. Tynedal J, Wolbring G. Paralympics and its Athletes Through The Lens of The New yourk times. *MDPI.* 2013;1(1):13-36.

Systematic Review of Women's Sports Studies

Nazanin Rasekh*

Assistant Professor, Department of Sports Management, Sports Sciences
Research Institute, Tehran, Iran

(Received: 10/12/2016; Accepted: 12/06/2017)

Abstract

The aim of this research was to systematically review the studies of women's sports scope. Research method was descriptive based on content analysis and data collection was done through documentary. Research population was all the theses, dissertations, research projects and published articles related to the scope of women's sports (N=1157) from 2001 to 2015. A coded sheet was used as the instrument in which the concordance correlation using Scott's pi formula was 90 percent among coders. To analyze data, the descriptive and inferential statistics (Chi-square and Scott) were conducted considering the significant level of $P \leq 0.05$ using SPSS18 and EXCELL 2007. The results showed that most research around the scope of women's sports had been published from 2011 to 2015 (68.6 percent). The number of all the research related to the scope of women's sports from 2001 to 2015 were 1157 documents in which 85.7 percent were articles. Totally it seems that there is no balance between research subjects, sport fields, components, methodologies and instruments in women's sports studies. It is suggested that the researchers pay more attention to the different research subjects and fields in women's sports studies due to the significance of them.

Keywords

Iran, Theses, Content analysis, Dissertations, Research Projects, Articles, Women's Sports.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی